

Internasjonal finanskrise

Universitetet i Oslo
11. november 2008

Birger Vikøren

Temaer:

- Hvordan oppstod finansuroen?
- Hvordan spredte den seg?
- Hvilke virkninger har den for Norge?

Internasjonalt bakgrunnsteppe

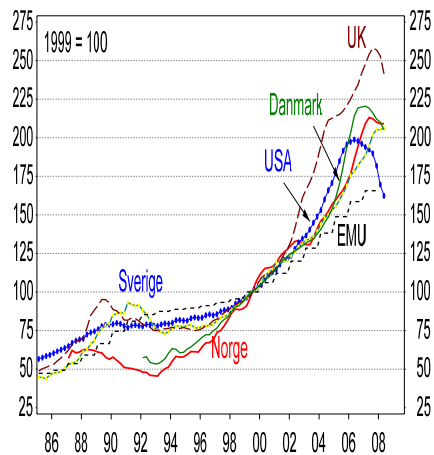
“The world economy is entering a major downturn in the face of the most dangerous financial shock in mature financial markets since the 1930s”

(IMF World Economic Outlook, Oktober 2008)

Hvordan oppstod finanskrisen?

- Sterk vekst i gjeld og formuespriser
- Lave risikopremier (search for yield)
- Rask vekst i bankenes balanser (økt markedsfinansiering)

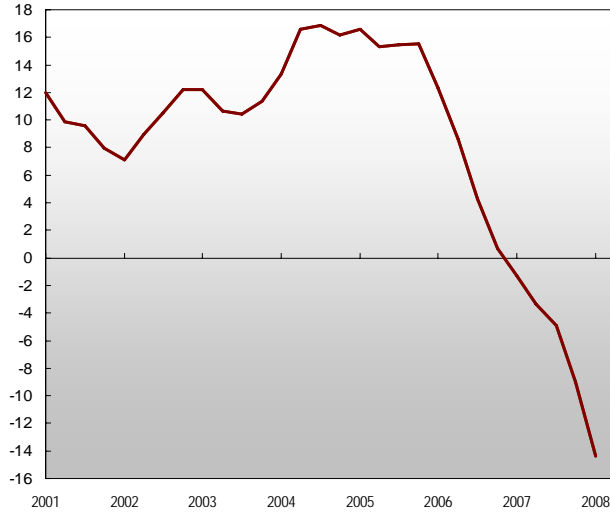
Boligpriser

Source: Ecolink First Securities

Omslag i det amerikanske boligmarkedet

Case-Shiller indeks. 1.kv. 01 - 1.kv.08. Vekst fra samme kv. året før. Prosent

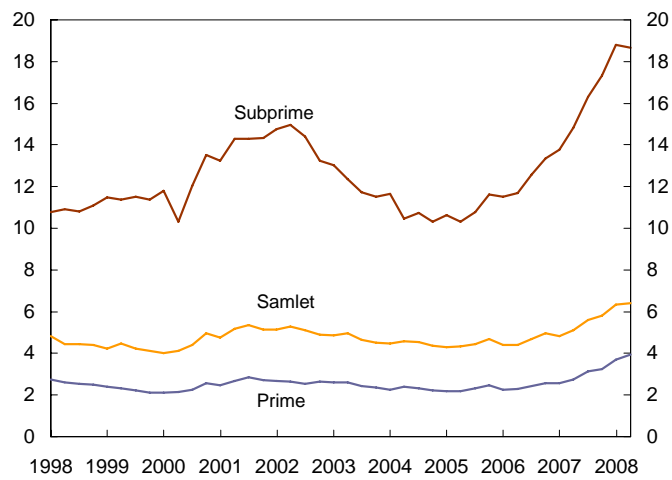

Kilde: Reuters EcoWin

5

Misligholdsrater på amerikanske boliglån

Prosent av utlån. Kvartalstall. 1.kv. 98 – 2. kv. 08

Kilde: Bloomberg

Subprime: En ganske interessant historie

USA Subprime % av boliglån, beholdning

•Pantelån til husholdninger med svak økonomi

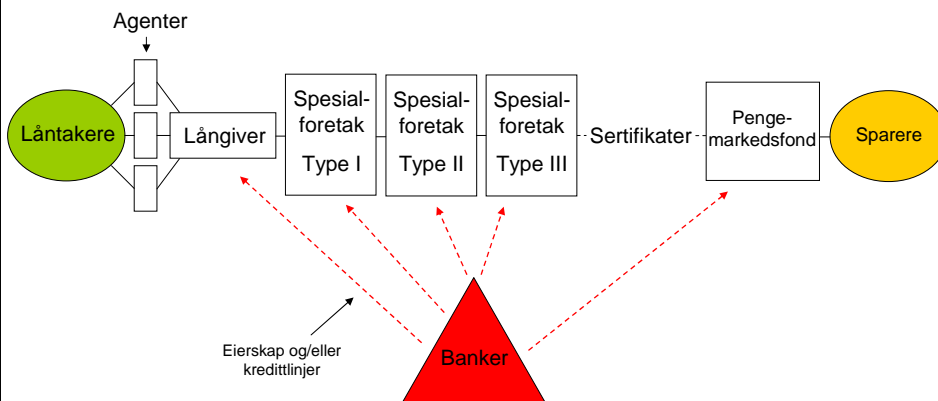
- Ofte gitt gjennom agenter, som har fått provisjon etter antall tegnede lån

•Forenklet kredittvurdering

- Ofte basert på kundens opplysninger

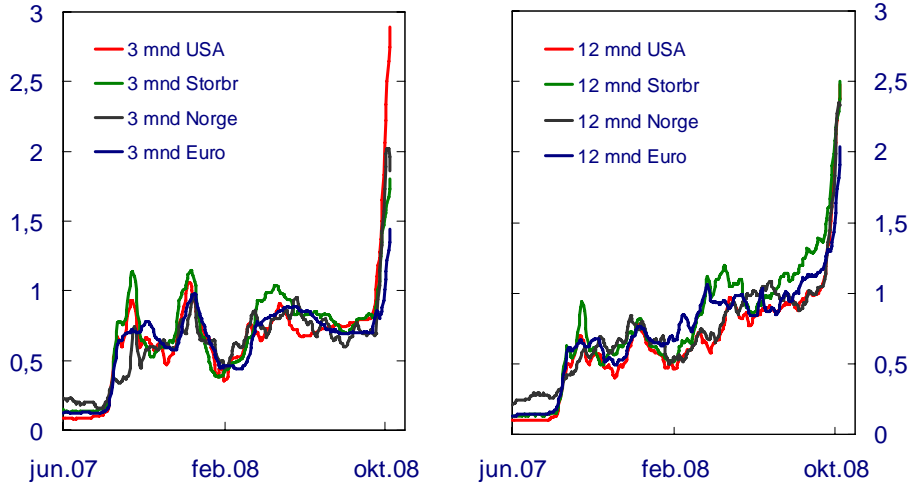
•Avdragsfrihet og lave rentebetalinger i startfasen

Struktur i det amerikanske markedet for boliglån til kunder med lav kredittverdighet

Differanse mellom pengemarkedsrenter og forventet styringsrente

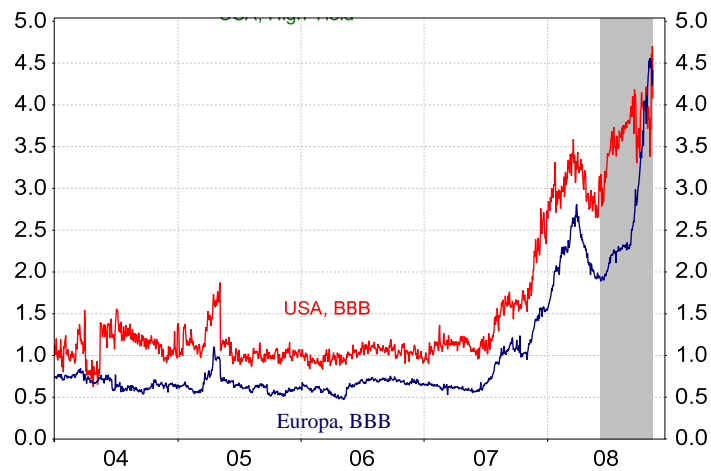
Prosentenheter, 5-dagers glidende gjennomsnitt

Kilder: Bloomberg, Thomson Reuters og Norges Bank

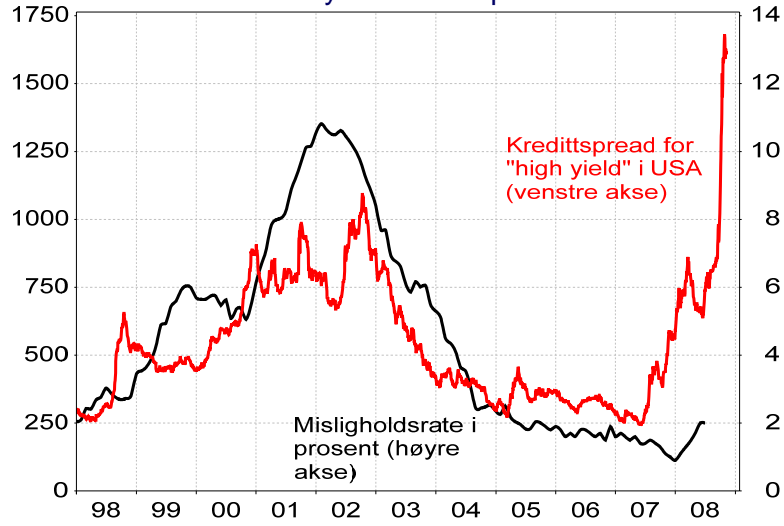
Kredittpåslag på foretaksobligasjoner

5 års løpetid. Prosentenheter. 10. apr. 2002–15. aug. 2008

Kilde: Reuters EcoWin

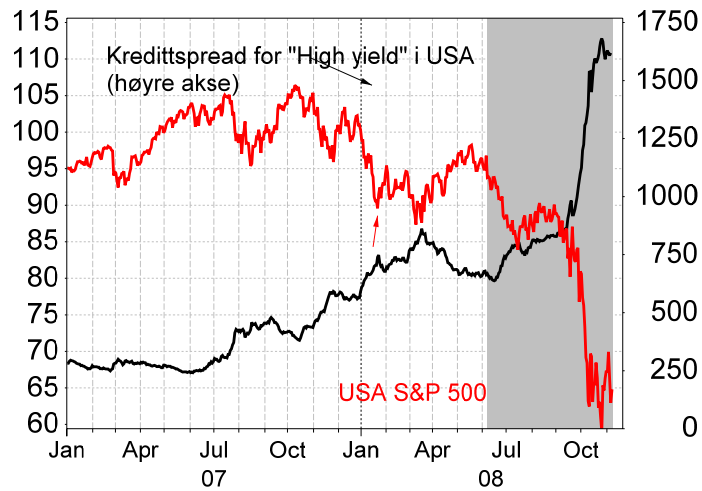
Risikopåslag og mislighold - høyriskoselskaper

Kilde: Reuters EcoWin

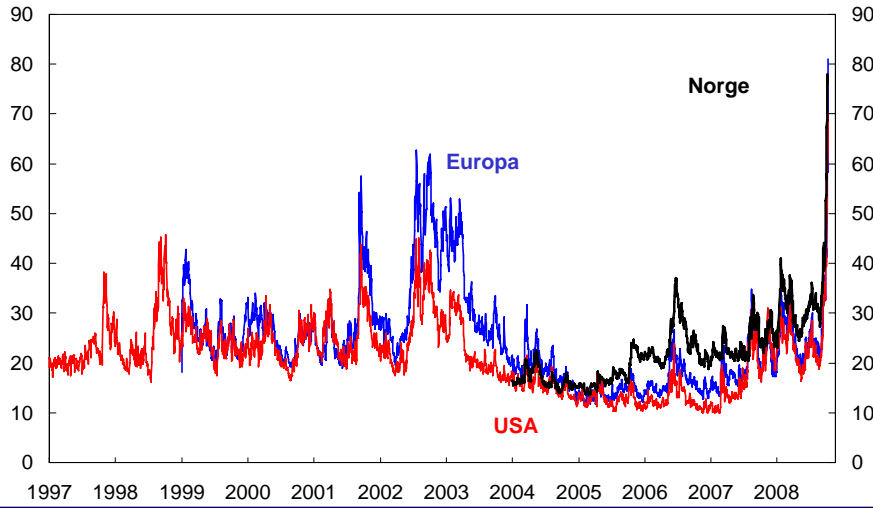
Utvikling i aksjekurser og kredittspreader

Basispunkter og indekspoeng. Aksjeindeks: 31. aug. 2007=100.
1. jan. 2007-10. okt. 2008

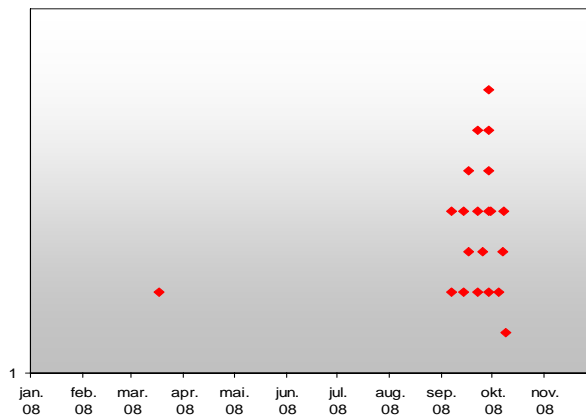
Kilde: Reuters EcoWin

Implisitt volatilitet fra aksjeopsjoner 1. jan. 1997 – 9. okt. 2008

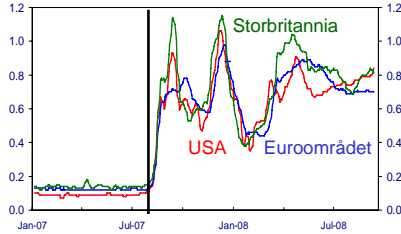
Kilder: Reuters EcoWin og Oslo Børs

Finansielle begivenheter. 2008

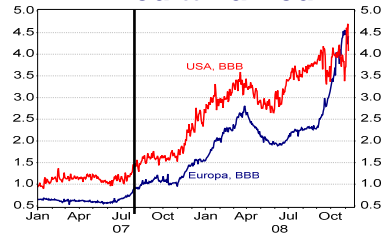

Kilde: Norges Bank

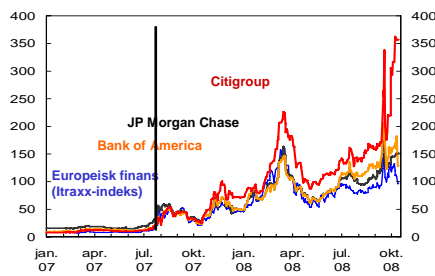
Pengemarked

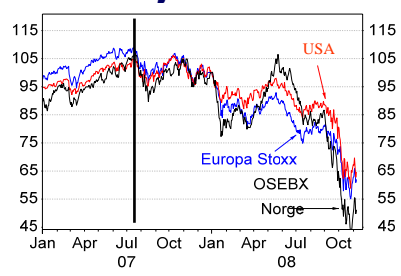
Kredittmarked

Kredittderivatmarked

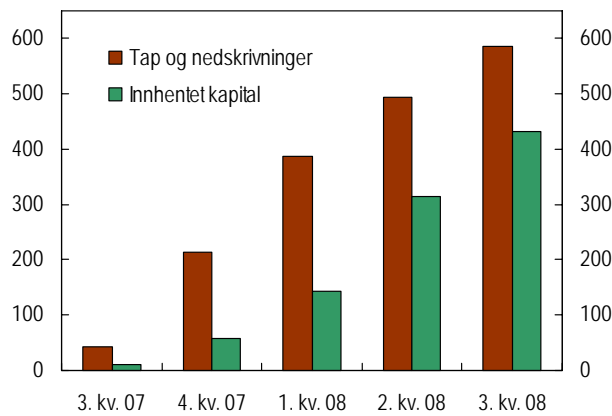
Aksjemarked

Kilder: Norges Bank, Bloomberg og Reuters EcoWin

Tap, nedskrivninger og innhentet kapital for internasjonale banker

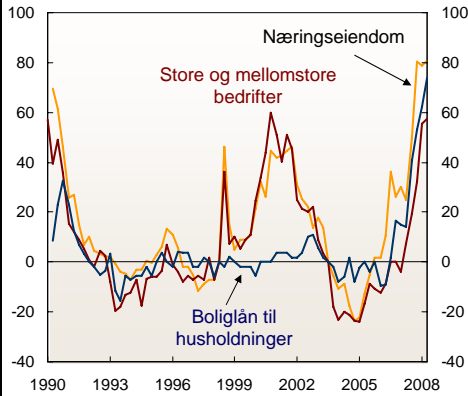
Akkumulerte tall. Mrd USD. 3. kv. 2007 – 3. kv. 2008

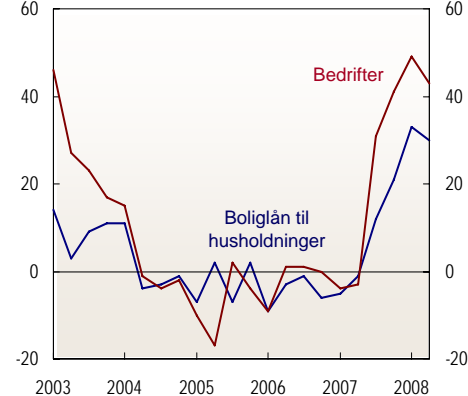
Kilde: Bloomberg

Bankene strammer inn kredittpraksis

USA. Netto andel banker som har strammet til kredittpraksis. Prosent

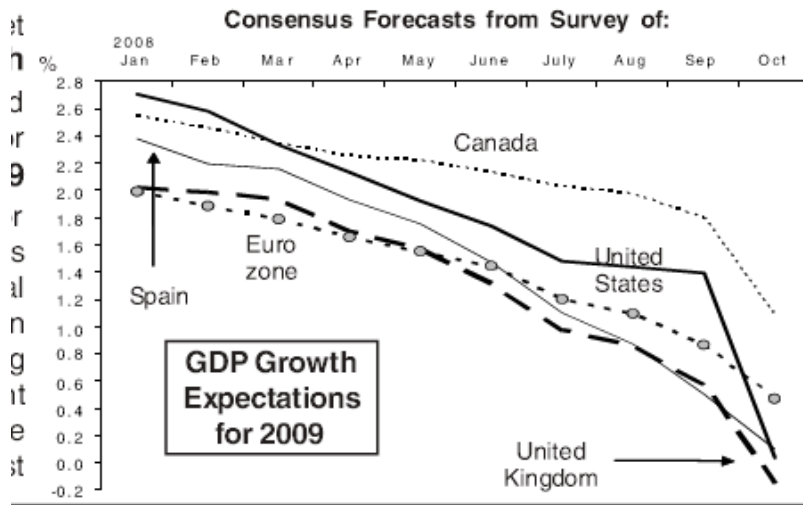

Euroområdet. Netto andel banker som har strammet til kredittpraksis. Prosent

Kilde: Federal Reserve og Den Europeiske sentralbanken

Virkninger på realøkonomien

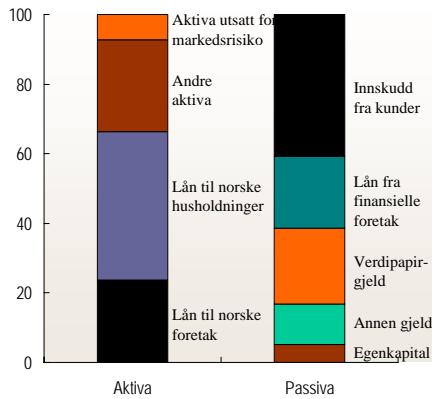
Nye tiltak fra myndighetene siden september 2008

- Tilførsel av ekstra likviditet
- Garantier for nye banklån
- Utvidelse av sikringsordningene for bankinnskudd
- Koordinerte rentekutt
- Egenkapitalinnskudd i bankene
- Kjøp av problematiske eiendeler fra bankene og fra næringslivet
- Forbud mot short selling

Hvordan påvirkes norske banker?

Hvordan finanskrisen påvirker norske banker

Bankenes eiendeler og finansiering. Prosent. 31. mars 2008

Smittekanaler:

Likviditetsrisiko:

- Vanskeligere tilgang på finansiering

Markedsrisiko:

- Tap på verdipapirporteføljer

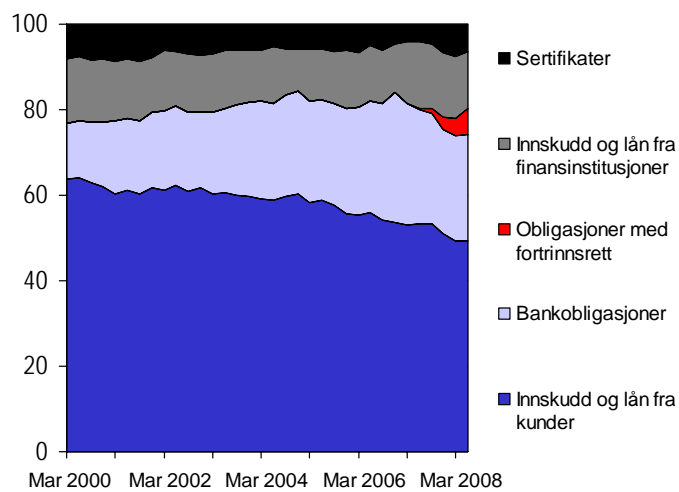
Kredittrisiko:

- Svakere økonomisk vekst

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

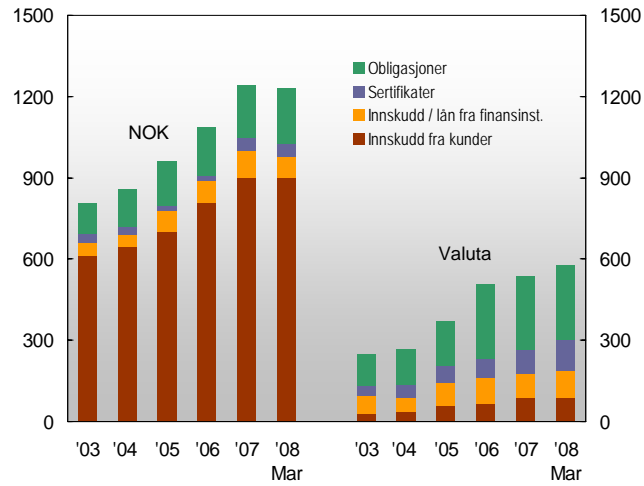
Utvalgte finansieringskilder for norske banker og boligkredittforetak

Andel av samlet markedsfinansiering og innskudd. Prosent. 1. kvartal 2000 – 2. kvartal 2008

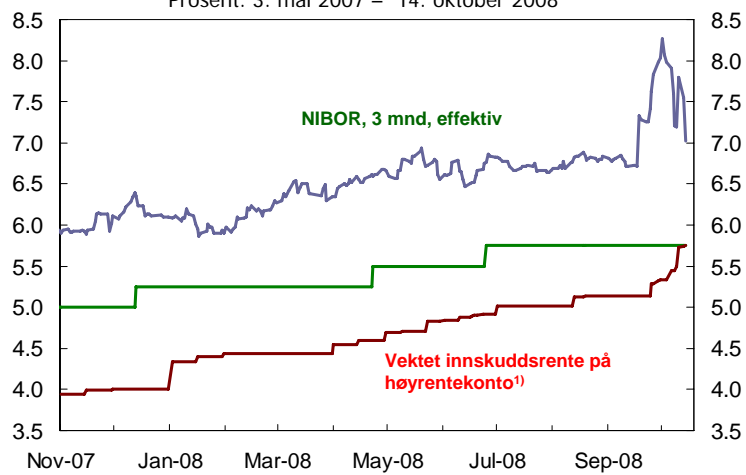
Kilde: Norges Bank 22

Bankenes finansieringsstruktur (forts)

Dyrere finansiering

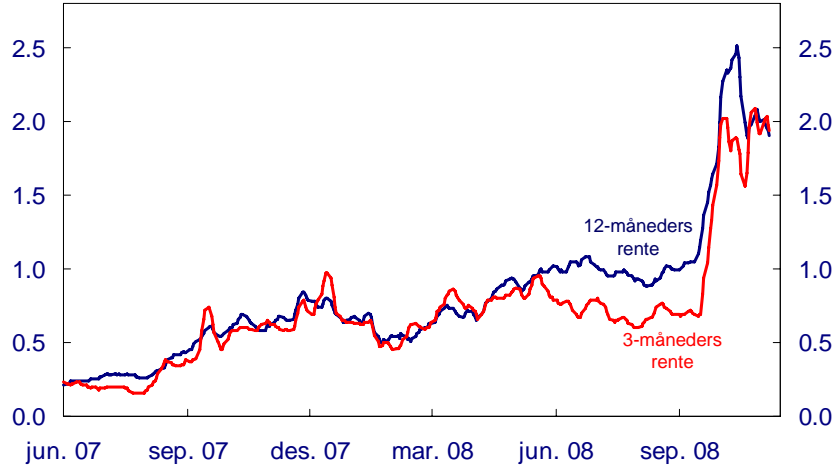
Prosent. 3. mai 2007 – 14. oktober 2008

1) Beste innskuddsrente, innskutt beløp fra 50 000 kr, de 20 største bankene, vektet etter markedsandeler.

Dyrere kortsiktig finansiering

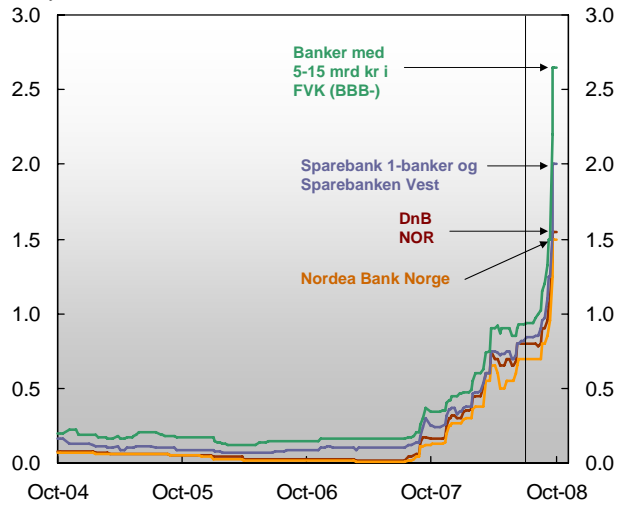
Differanse mellom pengemarkedsrenter og forventet styringsrente i Norge, prosentenheter, 5-dagers glidende gjennomsnitt

Kilder: Bloomberg, Thomson Reuters og Norges Bank

Dyrere finansiering (forts.)

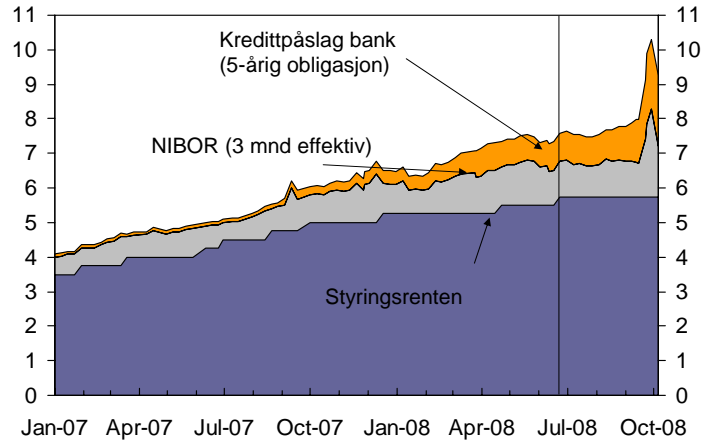
Rentedifferanse mellom 5-årige bankobligasjoner og 5-årige rentebytteavtaler.

Kilde: DnB NOR Markets

Dyrere finansiering (forts)

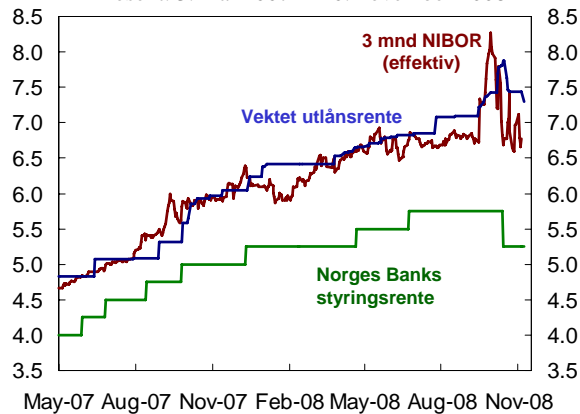
Finansieringskostnad for norske banker (5-årig bankobligasjon) Prosentenheter. 2. jan. 2002 – 8. okt. 2008

Kilder: DnB NOR Markets og Norges Bank

Pengemarkedsrenten og bankenes utlånsrenter på nye lån¹⁾

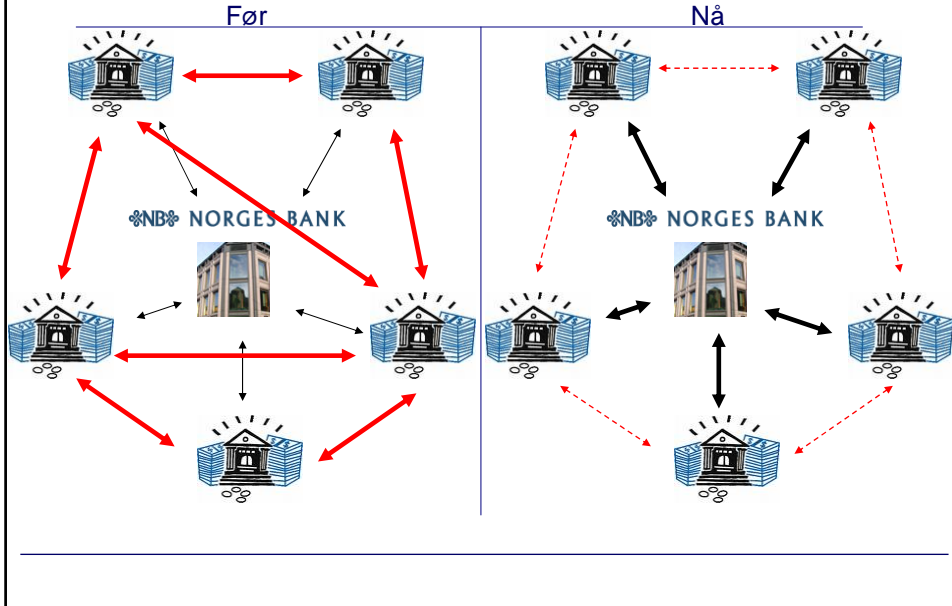
Prosent. 3. mai 2007 – 10. november 2008

1) Nominelle renter på nye boliglån på 1 mill kr med flytende rente, innenfor 60% av kjøpssum, de 20 største bankene, vektet etter markedsandeler.

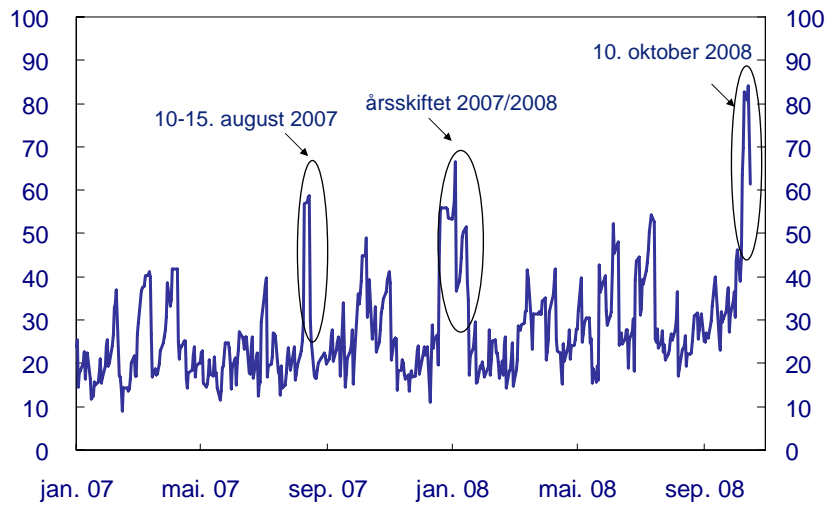
Kilder: Norsk familieøkonomi og Norges Bank

Det norske pengemarkedet

Bankenes folioinnskudd

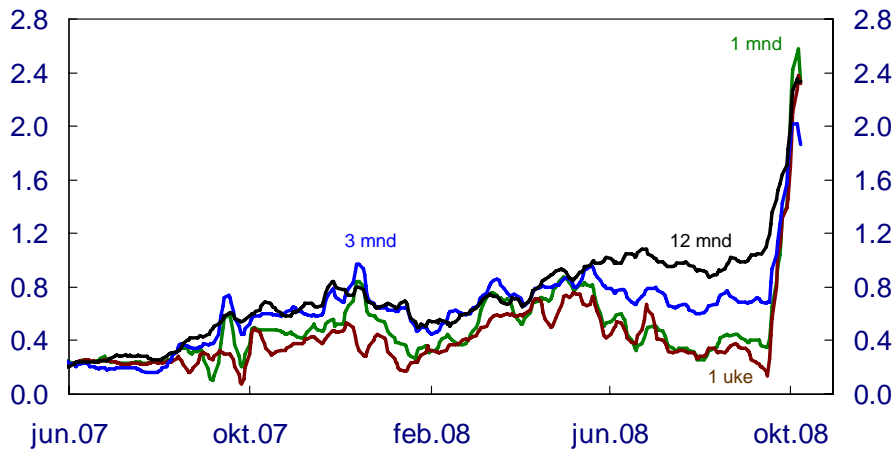
Milliarder kroner. 1. januar 2007 – 15. oktober 2008

Kilde: Norges Bank

Differanse mellom norske pengemarkedsrenter og forventet styringsrente

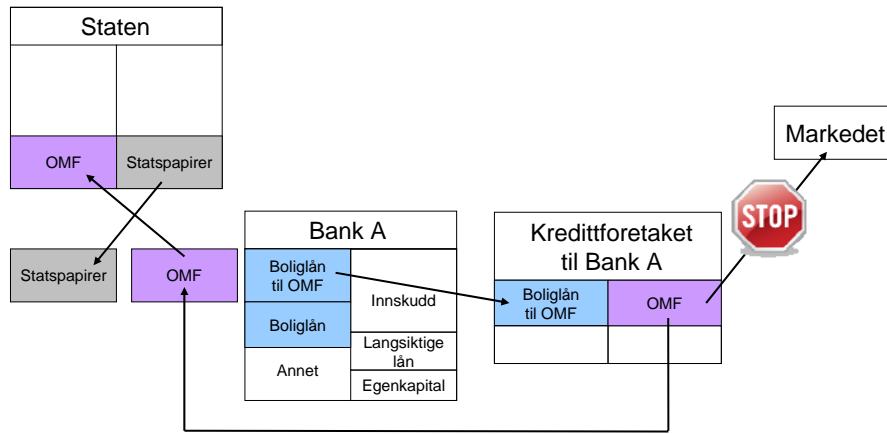
Prosentenheter, 5-dagers glidende gjennomsnitt

Kilde: Thomson Reuters

Tiltak her hjemme

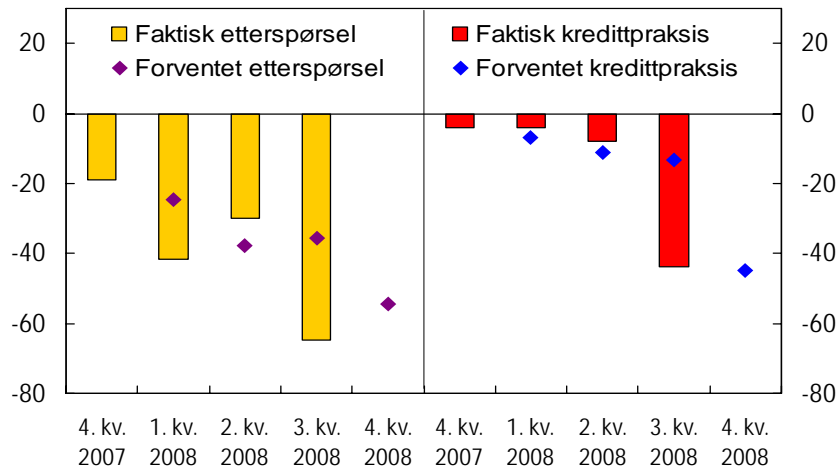
- 16., 23., 30. september: Valutaswap-auksjoner, tilførsel av dollar
- 24. september: F-lån over årsskiftet (med virkning fra 1., 16., og 30. oktober)
Oppretter kredittavtale med Fed (5 mrd. USD)
- 29. september: Utvider kredittavtalen med Fed (til 15 mrd. USD)
- 6. oktober: Utvidede sikkerheter for lån i Norges Bank
- 8., 15. oktober: Valutaswap-auksjon, tilførsel av kronelikviditet mot EUR
- 10. oktober: F-lån med 6 mnd løpetid rettet mot småbanker (virkning fra 20.okt.)
- 12. oktober: Tiltak for å bedre bankenes likviditet og finansiering:
 - bytte OMF mot statspapirer (inntil 3 år)
 - toårs F-lån rettet mot småbanker
 - letter krav til sikkerhetsstillelse for lån
- 14. oktober: Lån i USD med 1 ukes løpetid (med virkning fra 16. oktober)

Kilde: Norges Bank

Bankenes lån til husholdninger

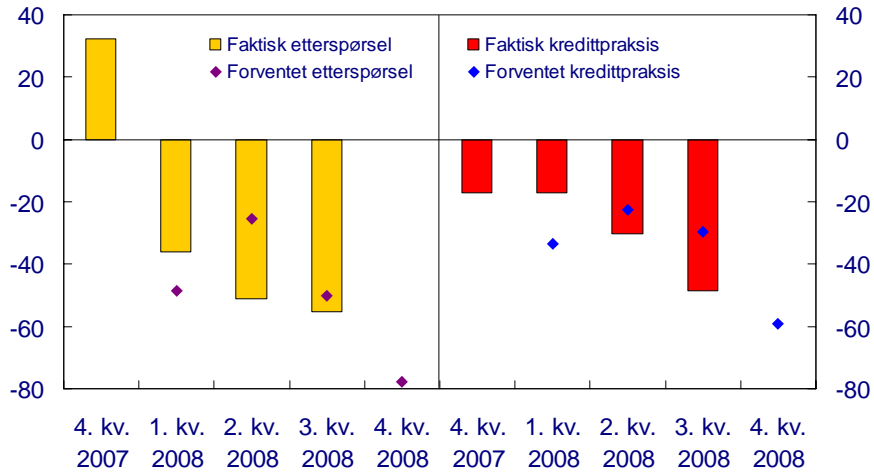
Endring i etterspørsel og kredittpraksis. 4. kvartal 2007 – 4. kvartal 2008

Kilde: Norges Bank

Bankenes lån til ikke-finansielle foretak

Endring i etterspørsel og kredittpraksis. 4. kvartal 2007 – 4. kvartal 2008

Kilde: Norges Bank